

TALABALAR MUSTAQIL TA'LIMIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING CHIZMACHILIK FANIDAGI O'RNI

A'zamjonov Ahadjon A'zamjonovich

Farg'ona davlat universiteti Tasviriy san'at kafedrası o'qituvchisi

O'rinov Muhammadjon Xojiakbar o'g'li

Farg'ona davlat universiteti Tasviriy san'at kafedrası o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Mustaqil ishlar tanlangan mavzuni qanday darajada o'zlashtirganliklari haqida og'zaki, yozma (referat) va masofaviy aloqalar (e-mail, sillabus) orqali topshiriladi. Talabalarning mustaqil ishini o'z xohishi asosida mukammal tayyorlashi a'lo baho olishining garovidir. Talaba har bir mustaqil ishga yaxshi tayyorlansa ham u mustaqil ishni topshirishdan oldin qayta tayyorlanishi kerak, ya'ni materialni qayta o'qishi, umumlashtirishi va tizimlashtirishi lozim.

Kalit so'zlar: *chizmachilik, animatsiya, dars ishlanma, multimedia texnologiyalari, grafika va grafikaviy ta'lim.*

ABSTRACT

Independent work is submitted through oral, written (abstract) and remote communication (e-mail, syllabus) about how well they mastered the chosen topic. Perfect preparation of students' independent work based on their own will is the guarantee of getting an excellent grade. Even if the student prepares well for each independent work, he should prepare again before submitting the independent work, that is, he should re-read, summarize and systematize the material.

Key words: *drawing, animation, lesson development, multimedia technologies, graphics and graphic education.*

АННОТАЦИЯ

Самостоятельная работа представляется посредством устного, письменного (реферат) и дистанционного общения (электронная почта, syllabus) о том, насколько хорошо они усвоили выбранную тему. Безупречная подготовка самостоятельной работы студентов по собственному желанию является залогом получения отличной оценки. Даже если студент хорошо готовится к каждой самостоятельной работе, перед сдачей

самостоятельной работы он должен еще раз подготовиться, т. е. перечитать, обобщить и систематизировать материал.

***Ключевые слова:** рисунок, анимация, разработка урока, мультимедийные технологии, графика и графическое образование.*

KIRISH

Hozirgi zamon mashina va jihozlar ishlab chiqarish texnologiyalarini chizmalarni o'qishni bilmasdan turib egallab bo'lmaydi. Chunki har bir mutaxassis va yuqori malakali ishchi texnika yordamida turli buyumlar va ularning detallarini yasash hamda nazorat qilishda ishtirok etadi.

Chizmachikka oid bilimlarni samarali egallashning asosiy shartlaridan biri grafik savodxonlik (chizmalar chizish va o'qishni bilish)dir. Chizmani o'qish va chizishni bilishning asosi chizmachilikda har bir narsaning shartli ravishda soddalashtirib tasvirlanishini mukammal egallashdan iborat. Buning uchun chizmachilik fanini egallashga harakat qilish lozim. Har bir mavzu ichidagi savollarga javob berib, mashqlarni toliq bajarib borsangiz, fanni samarali o'zlashtirishingiz mumkin. Chizma esa texnika tilidir. Shu bois, grafik dasturlardan foydalanib, chizmachilik fanidan animatsiyalashtirilgan dars ishlanmalarni ishlab chiqish fanni yaxshi o'zlashtirishda, o'quvchilarda fazofiy tasavvurlarini shakllanishiga hamda ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR VA METODLAR

Animatsion pedagogik texnologiya chizmachilik fanini o'qitish jarayonida qayta-qayta namoyish etish imkonini beradi va o'z navbatida vaqtni tejaydi masalalar ko'rimli, tushunarli bo'lib, o'quvchilar xotirasida saqlashni ta'minlaydi va o'zlashtirishni hamda ta'lim sifatini oshirishga imkon beradi. Grafik ta'limning sifat hamda samaradorligini oshirishda yana vositalardan multimedia xususiyatlaridan dars jarayonlarida foydalanish katta ahamiyat kasb etadi. Chizmachilik darslarida media orqali o'quvchilar o'rtasida yangi ma'lumot, bilim, xis-tuyg'ular, tasavvur qilish, mantiqiy fikrlash, fikr va g'oyalarni etkazib berishga xizmati o'ziga xosdir. Medianing etimologiyasi suhbatdoshga bilim yoki ma'lumotlarni ko'proq etkazib berishdir. Multimedia bu bittadan ko'p bo'lgan mediadir. Multimedaning komponentalariga – matn, tasvir, grafika, ovoz, musiqa, animatsiya, videolar kiradi.

MUHOKAMA

Ta'lim va tarbiyada, videokonferentsiyalarda, ta'lim va tarbiyaviy mazmundagi o'yinlarda, internetda va boshqalarda multimedidan qo'llanilishi jarayonni samarali kechishini kafolatlaydi. Xulosa qilib aytganda multimedia:

- Hozirgi kunda har bir kishining ish faoliyatida doimiy ravishda kompyuter texnologiyalaridan va axborotlardan foydalanish ehtiyoji mavjud.
- Aloqa va kommunikatsiya vositalari zamonaviy axborot texnologiyalarining ajralmas qismi bo'lib, hayotimizning bir bo'lagiga aylangan.
- Kompyuterlar jamiyatni axborotlashtirish hamda ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya berishda chizmachilik darslarini samaradorligini oshirish uchun faoliyatlarini avtomatlashtirishda muhim o'rin tutadi.
- Multimedia texnologiyalari grafika va grafikaviy ta'lim jarayonlarini modellashtirish va ularni tasavvur qilish, murakkab vazifalarni engillashtirish, mantiqiy fikrlashga undovchi materiallarni tayyorlash imkonini beradi hamda o'quvchilarning fanga qiziqтира olishi va yangi mavzularni o'zlashtirishga zamin yaratadi.

NATIJALAR

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari rivojlanishining zamonaviy jahon darajasi shundayki, respublikada jahon axborot makonining infratuzilmalari va milliy axborot-hisoblash tarmog'i integratsiyasiga mos keluvchi milliy tizimni yaratish milliy iqtisodiyot, boshqarish, fan va ta'lim samaradorligining muhim omili bo'lmoqda. Bu muammolar ancha murakkab va ayni paytda respublikamiz uchun dolzarbdir. Hozirda olib borilayotgan iqtisodiy, tuzilmaviy va boshqa o'zgarishlarni amalga oshirish natijalari respublikada axborotlashtirish bilan bog'liq muammolarning qanday va qaysi muddatlarda hal etishga ham bog'liqdir. O'quv fanlari bo'yicha elektron o'quv vositalarining yaratilishi mazkur fanlarni o'qitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatini yanada kengaytiradi. Bu o'z navbatida, talabalarning mazkur fanlar bo'yicha bilimlarini chuqur o'zlashtirishlarining asosiy omili bo'lib, ta'lim-tarbiya sifati va samaradorligini oshiradi. Ayni shunday sa'y-harakatlar amalga oshirilishi ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini keng tadbiiq etishni yanada jadallashtirish, professor-o'qituvchilarni ilg'or pedagogik bilimlar va texnologiyalar bilan qurollantirish, ularning mahoratini oshirish, xorijiy oliy ta'lim muassasalari tajribasini chuqur o'rganish hamda ulardagi samarali usul va vositalarni milliy ta'lim tizimimizga joriy etish imkonini yaratadi. Multimedia - gurkirab

rivojlanayotgan zamonaviy axborotlar texnologiyasidir. Uning ajralib turuvchi belgilariga quyidagilar kiradi: □ axborotning xilma-xil turlari: an'anaviy (matn, jadvallar, bezaklar va boshqalar), original (nutq, musiqa, videofilmlardan parchalar, telekadrlar, animasiya va boshqalar), turlarini bir dasturiy maxsulotda integrasiyalaydi. Bunday integrasiya axborotni ro'yxatdan utkazish va aks ettirishning turli qurilmalari, muayyan vaqtdagi ish, o'z tabiatiga ko'ra statik bo'lgan matn va grafikadan farqli ravishda, audio va videosignallar faqat vaqtning ma'lum oralig'ida ko'rib chiqiladi. Video va audio axborotlarni kompyuterda qayta ishlash va aks ettirish uchun markaziy prosessor tez xarakatchanligi, ma'lumotlarni uzatish shinasining o'tkazish qobiliyati operativ va video-xotira, katta sig'imli tashqi xotira, xajm va kompyuter kirish-chiqish kanallari bo'yicha almashuvi tezligini taxminan ikki baravar oshirilishi talab etiladi. "Inson-kompyuter" interaktiv muloqotining yangi darajasi, bunda muloqot jarayonida foydalanuvchi ancha keng va xar tomonlama axborotlarni oladiki, mazkur xolat ta'lim, ishlash yoki dam olish sharoitlarini yaxshilashga imkon beradi.

XULOSA

Axborot texnologiyalari vositalari asosida o'quvchilarga ta'lim berish va kadrlarni qayta tayorlashni yo'lga qo'yish hozirgi kunning dolzarb masalasidir. Axborot texnologiyalaridagi multimedia tushunchasi 90-yillar boshida xayotimizga kirib keldi. Uning o'zi nima degan savol tug'ladi? Ko'pgina mutaxassislar bu atamani turlicha tahlil qilishmoqda. Masalan, "multimedia bu informatikaning dasturiy va texnikaviy vositalari asosida audio, video matn, grafika va animasiya effektlari asosida o'quv materiallarini o'quvchilarga yetkazib berishning mujassamlangan holdagi ko'rinishidir" degan ta'rifni ko'rsatishimiz mumkin.

REFERENCES

1. Abduqodirov A.A Masofaviy o'qitish modellari va ularning sinflar // Fizika, matematika va informatika. Toshkent-2004- № 5. 95 b.
2. Abduraxmonov A., Raxmonov I.T., Chizmachilikdan ma'lumotnoma, -T., "Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi", 2005. 135 b
3. Abduqodirov A.A, Hayitov A, Shodiyev R. Axborot texnologiyalari. Akademik litsey va kasb hunar kollejlari uchun darslik.-Toshkent: O'qituvchi, 2002. 420 b

4. Yunusaliyev, M. T. (2022). DEKORATIV KOMPOZITSIYALARDA KONTRAST VA NYUANS'LARNING AHAMIYATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 5-8.
5. Barchinoy, K., Sevarakhon, S., & Mukhammadkodir, Y. (2021). EFFECTIVE METHODS OF TEACHING FINE ARTS AND DRAWING AT SCHOOL.
6. Qurbonova, B., & Yuldashev, I. (2022). MOVAROUNNAHRDAGI MADANIY HAYOTDA TASVIRIY SAN'AT TURLARIGA BO 'LGAN E'TIBOR. *Research Focus*, 1(2), 248-253.
7. Mamirjonovich, M. N., Jumadillayevich, S. R., & Anvarovich, M. A. (2021). The Role Of Historical Monuments In The Development Of Central Asian Architecture. *The American Journal of Engineering and Technology*, 3(02), 1-5.
8. Zulfiya, B., Rakhmonali, S., & Murodjon, K. (2021). A BRIEF HISTORY OF THE DEVELOPMENT AND TEACHING OF DRAWING SCIENCE IN UZBEKISTAN.
9. Zulfiya, B., & Raxmonali, S. (2022). SAN'ATNING IJTIMOIIY HAYOTNING MURAKKAB MUNOSABATLARI BILAN ALOQADORLIGI. *Research Focus*, 1(2), 296-300.
10. Курбанова, Б. М., Юнусалиев, М., & Арзиева, Н. (2022). ОСОБЕННОСТИ ТЕХНИКИ: АКВАРЕЛЬ, МАСЛО И ГУАШЬ. *Research Focus*, 1(2), 319-325.
11. Курбонова, Б., Ахмедова, Н., & Юлдашев, И. (2022). РАНГТАСВИР ТЕХНИКАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ УСУЛЛАРИ. *Research Focus*, 1(2), 231-237.
12. Boboyeva, Z. A., & Mo'Minova, D. B. Q. (2022). TALABALARNING KREATIVLIK QOBILYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 221-233.
13. Mirzahamdammovna, K. B., Erkinovna, A. N., & Jumadillaevich, S. R. (2021). Use of Innovative Educational Technologies in Fine ARTS Classes of Higher Education Institutions. *European Journal of Humanities and Educational Advancements*, 2(4), 25-27.
14. O'Rinov, M. X. O. G. (2022). CHIZMACHILIK FANI DARSLARIDA UYG'UNLASHGAN TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 167-173.
15. O'Rinov, M. X. O. G. (2022). TALABALAR MUSTAQIL TA'LIMIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING CHIZMACHILIK FANIDAGI

O'RNI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 110-114.

16. Sadikovna, S. G., Kurbonova, B., Akhmedova, N., & Sulaymanova, S. (2020). FUNDAMENTALS OF PROFESSIONALISM DEVELOPMENT ON THE EXAMPLE OF PRACTICAL EXERCISES ON FORMING THE SKILLS AND SKILLS OF FUTURE TEACHERS. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17(6), 8894-8903.

17. Бобоева, З. (2022). ИЖТИМОЙИ ФАОЛЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ТАСВИРИЙ САНЪАТНИНГ ЎРНИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 51-55.

18. Barchinoy, K., Sevarakhon, S., & Mukhammadkodir, Y. (2021). EFFECTIVE METHODS OF TEACHING FINE ARTS AND DRAWING AT SCHOOL

19. Ахмедова, Н. Э. (2022). МЎЪЖАЗ САНЪАТНИНГ БЕТАКРОР НАФОСАТ ОЛАМИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 125-130.

20. Ахмедова, Н. Э. (2022). БУГУНГИ ЁШ АВЛОДНИ АХЛОҚИЙ, КОГНИТИВ ВА ЭСТЕТИК ТАРБИЯСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА КИТОБОТ САНЪАТИНИНГ ЎРНИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 204-208.

21. Zulfiya, B., & Raxmonali, S. (2022). SAN'ATNING IJTIMOIIY HAYOTNING MURAKKAB MUNOSABATLARI BILAN ALOQADORLIGI. *Research Focus*, 1(2), 296-300.

22. Zulfiya, B., Rakhmonali, S., Murodjon, K., & Makhpuzakhon, A. (2021). Drawing Tools And Design Elements In Geometric Drawing. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(10).

23. Сулайманова, С., Омонов, Д., & Аъзамжонов, А. (2022). Алишер Навоий асарларидан бадийий олий таълим муассасаларида тасвирий санъатни ўқитиш жараёнида фойдаланишнинг зарурияти. *Research Focus*, 1(2), 272-277.

24. Sulaymanova, S. B. Q. (2022). BADIYIY OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TASVIRIY SAN'AT FANINI O'QITISHGA BO'LGAN EHTIYOJNING OSHISHI VA UNING BUGUNGI HOLATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 89-96.

25. A'Zamjonov, A. A. Z. (2022). UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA TASVIRIY SAN'AT FANINI O'QITISHGA INNOVATSION YONDASHUV YO'LLARI MAVZUSI BO'YICHA AMALIY ISHLANMA. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 56-60.

26. A'zamjonov, A., & Hamdamov, K. H. (2022). TASVIRIY SAN'AT MASHG'ULOTLARI MAZMUNINING DAVLAT TA'LIM STANDARTLARI BILAN BOG'LIQLIGI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 71-77.